Posudek bakalářské práce Lucie Břinkové
Funkce / (a) srozumitelnost psané češtiny v intrakulturní komunikaci neslyšících

Bakalářská práce L. Břinkové klade zajímavou otázku, zda totiž čeština českých neslyšících, z hlediska slyšícího Čecha v mnoha ohledech zvláštní, je / není v rámci intrakulturní komunikace (tj. pro jiné neslyšící) srozumitelnější než čeština většinová. S touto otázkou spojuje ještě otázku funkcí, které čeština českých neslyšících pro české neslyšící plní (měla by plnit).

„Funkce“ a „srozumitelnost“ se objevují i v titulu práce: ten ale není (alespoň pro mne) úplně průhledný, a to kvůli lomítku a závorce. Mohla by kolegyně při obhajobě laskavě vysvětlit, proč jsou tato znaménka užita a jaký význam se s nimi pojí?

Pojem/termín funkce figurující v titulu jako první v pořadí (ve výzkumné části spíše okrajově) by si zasloužil hlubšího vhledu, resp. projasnění. Není úplně jasné, co jím diplomantka vlastně rozumí a jak různé termíny různými lingvisty volené pro označování funkcí (viz druhá kapitola práce) chápe, resp. jak (a zda vůbec) je od sebe odlišuje, popř. nějak hierarchizuje. Tak na s. 10 se mluví o komunikační funkci, na s. 11 (a na s. 42) o jazykové funkci, na s. 17 o komunikační funkci jazyka. To bych prosila ujasnit při obhajobě.

Nejasnosti v souvislosti s „funkcí“ nepanují jen v tomto vymezení „základním“: Poněkud zvláštní je tvrzení (s. 17) odkazující na Černého (kde jsem ale nic podobného nenašla), že Jakobsonem vymezené funkce „platí převážně pro jazyk mluvený (jedná se o funkce komunikační)“. Z toho vyplývá, že psaný jazyk komunikační funkce nenese? Další otázkou (pro diplomantku) je, jak se k funkci komunikační a jazykové (je-li to něco jiného) mají funkce uváděné dle modelu Jakobsonova (s. 17); v této souvislosti by mne zajímalo i to, z jakého důvodu diplomantka soudí, že „Kontaktová (funkce, A.M.) je tou základní...“. To platí dle diplomantčina názoru obecně? Dle Černého se pak v práci vydělují (s. 18 nebo 100) ještě funkce pojmenovávací a kognitivní /sémantická, na s. 110 se ovšem k funkci pojmenovávací přiřazuje funkce „usouvztažňující“. Nebo další otázka: Diplomantka opravdu soudí, že Hallidayova interakční (interpersonální) funkce se vyčerpává (viz s. 17) Jakobsonovou funkcí konativní a emotivní?

A ještě to podstatnější: Textu, s nímž pracuje výzkum, se přiřazují funkce sdělovací, kontextová a emotivní. Autorka chce (viz s. 16) užívat model Jakobsonův – v něm „sdělovací“ funkce figuruje? Jaký je dle autorčina názoru vztah funkce kontextové a sdělovací? Možná by bývalo autorce i při ujasňování teoretického základu „funkce“ pomohlo, kdyby se zřetelem k funkcím analyzovala výchozí český text ve výzkumu užitý a i další texty, s nimiž výzkum pracuje, a předložila své analýzy čtenáři. Pak by (snad) bylo čtenáři jasnější, jak se dle diplomantčina názoru ony vydělené funkce – sdělovací, kontextová, emotivní – v textu realizují (solidní analýza tohoto typu v práci chybí). Jen neurčitá konstatování typu (např. s. 114) „text si zachovává na určité úrovni všechny funkce ... tedy funkci sdělovací, kontextovou i emotivní, nejsou však obsaženy ve stejné míře jako u textu původního ... „ zdaleka nestačí; navíc jim čtenář může, ale nemusí věřit.

Prosím tedy, aby diplomantka laskavě ujasnila problémy s vymezením funkce při obhajobě (aby vyložila, jak se všechny ty různě označované funkce k sobě mají) a aby podala příklady toho, jak se jí vydělené funkce (sdělovací, kontextová, emotivní) realizují ve výchozím textu výzkumu a také v textech, které z něho vycházejí (tj. aby alespoň pojmenovala prostředky, jež jsou jejich nositeli).

Podobně není úplně jasné, jak autorka chápe komunikaci. Na s. 15 odkazuje na definici, jíž se bude „řídit“ (tj. užití výrazových prostředků k „vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů“, komunikace jako „symbolický výraz interakce“), na téže stránce v jiném oddíle se ale – když se píše o jazyce jako základu komunikačního procesu –

uvažuje o „sdělování informací“, k tomu také na s. 18. Prosím autorku, aby při obhajobě tyto nejasnosti vysvětlila.

K práci mám ještě další dílčí poznámky nebo otázky, zde alespoň některé:

- Na s. 22 autorka parafrázuje translatologické názory na funkční ekvivalenci. Ta nějak souvisí s funkcemi v tom smyslu, jak o nich autorka pojednává? A bylo/nebylo by užitečné pracovat také s pojmem/termínem ekvivalence strukturní?
- Co to je (s. 39) „sémantický význam“?
- Co má autorka na mysli, když konstatuje, že „Autor také správně nezná gramatické i přirozené rody jednotlivých slov“ (jde mi o ty „přirozené rody“ a chyby, které z jejich neznalosti dle autorky vyplývají).
- A co si má čtenář představit pod vyjádřením, že neslyšící čtou texty „na povrchní úrovni“ (s. 97)?

Úplně na okraj ještě poznámku: typy chyb, které vyděluje Zýková, jsou dány sledováním pouze jednoho slovního druhu (proto jsou vyděleny právě ty, které jsou vyděleny); z práce není zřejmé, že diplomantka si je této skutečnosti vědoma.

Druhá část práce rozložená do dvou kapitol a představující dobře založený výzkum i analýzu dat výzkumem získaných je pro čtenáře zajímavá, představuje se v ní úhel pohledu u nás nový. Na zpracování výzkumu vynaložila autorka bezpochyby značné úsilí a to je třeba ocenit. Stejně je třeba ocenit skutečnost, že autorka své téma – jak je z práce vidět – zpracovávala se zájmem. I když odpovědi na výzkumné otázky v práci položené nejsou nijak překvapivé, jsou v práci doloženy pečlivě zpracovanými jazykovými daty a v oblasti recepce textů svým způsobem doplňují práce M. Polákové (Komorné).

Technická úroveň práce je v podstatě dobrá, to neznamená, že se v ní neobjevují překlepy, pravopisné a jazykové, resp. stylizační problémy; jsou však početné v přijatelné míře.

Závěr: Bakalářská práce Lucie Břinkové *Funkce / (a) srozumitelnost psané češtiny v intrakulturní komunikaci neslyšících* je prací, která je přínosná zejména shromážděním a zpracováním materiálu; ten může být východiskem dalších úvah o existenci specifické, „neslyšící“ češtiny, zvl. pokud jde o její recepci; české texty vytvořené v rámci výzkumu českými neslyšícími pak budou jistě užitečné pro korpus Deaf.
Práce splňuje požadavky na bakalářské práce kladené a může být podkladem k obhajobě.

2.9.2012

Alena Macurová

Návrh klasifikace: velmi dobře (dle obhajoby)